

a lakótelepeken lakó és nevelődő gyermekek sorsa túlzottan is sanyarúnak retszik, túlságosan lehangoló a kép, amit fest, inkább a tehetlenség érzést erősíti, mint a tenni akarás, a „a képeksek vagyunk tenni ez ellen” szemléletet. A könyvtárral, a család és erkölcs viszonyával, a fiatal kori bűnözéssel foglalkozó részletek fontosak, érdekesek.

Mind a 4 témakörhöz válogatott cikkbibliográfiát ad a kötet. Ezek érdemének méltatása helyett egy-két észrevételt hadd tegyünk. Ha az a cél ezek közzétételével, hogy a kötet olvasót további bűvárkodásra serkentse, ez üdvös. De a gyakorlati megvalósítás már nem egykönnyen lehetséges. Ugyanis elég sok napilapban megjelent cikket ajánl, melyek elolvasása még a megjelenés évében sem sok településen lehetséges hát még 1 év múlva, hiszen a nagy könyvtárak is egy év után selejtezik a napilapokat. A megyei lapok elolvasása más tájakon meg csak ábránd.

Még két, általánosabb megjegyzés: egyik a sorozat példányszámára vonatkozik. Az 1. kötet 4000 példányban jelent meg, ez örvendetes, de a 152 ezer hazai pedagógust számolva nem tűnik elegendőnek. Bár lenne kapós, és járna kézről kézre a pedagógusaink körében. A másik a frissességgel kapcsolatos: az évente egyszeri megjelenés, a fent vázolt, túl gazdag szakirodalomból válogatás nehézségeit figyelembe véve, nem látszik elegendőnek. Tudom, könnyű ezt javasolni: évi több kötet lenne szükséges. A *Pedagógiai látóker* – a pedagógia időszerű kérdései című sorozatként – a pedagógusok minden rétegéhez szól, a saját tudományunkkal és gyakorlati nevelő munkánk fejlesztésével foglalkozó kiadványként ajánlható pedagógusoknak és pedagógusjelölteknek egyaránt.

†ankönyvkiadó, Budapest, 1979. 301. l.

Dr. Szeléndi Gábor

Tyekucsöv A. V.–Panov B. T.:

GRAMMATIKO–ORFOGRAFICESZKIJ
SZLOVÁR RUSSZKOVO JAZÜKA
Izd. „Proszvcsenyije”, Moszkva, 1976.

A nyelv rendszerként való elsajátítása feltételezi a szónak mint a mondat építőkövének sokoldalú tanulmányozását. Enélkül a nyelv lexikai gazdagsága nem használható tudatosan az érintkezés folyamatában. Ezért a szó mint a beszéd minimális egysége a felsőoktatásban (s bizonyos mértékben az iskolákban is) több különböző oldalról képezi tanulmányozás tárgyát. A hallgatók (tanulók) elsajátítják a szó lexikai jelentését, fonetikai, alak-tani és strukturális jegeit, valamint a mondatban játszott szerepének a sajátosságait.

E sokrétű munka megvalósítása érdekében különböző – helyesírási, kiejtési, értelmező,

morféma stb. – szótárak felhasználását írjuk elő. Gyakorlatilag azonban fölöttébb nehéz minden egyes hallgatót valamennyi fajta szótárral ellátni, ezért aztán mindegyikük rendszerint csak egyfajta, legtöbbször az értelmező szótárra korlátozódik, amelyben aztán választ szeretne kapni az adott szó használatával kapcsolatban felmerülő valamennyi kérdésre.

Az orosz lexicográfiában mindez ideig nem állt rendelkezésünkre olyan univerzális szótár, mely a szó minden aspektusának jellemzését tartalmazta volna. Az első ilyen jellegű munkát, A. V. Tyekocsöv és B. G. Panov tollából nemrég kaptuk kézhez.

A szótár maga nem nagy terjedelmű, a benne levő 7000 szó viszont tartalmazza a tudományos irodalomban és a mindennapi beszédben leginkább használatos szókincset. A válogatásnál a szerzők több tényezőre is figyelemmel voltak, ilyenek: a leírás és a használat nehézségi foka, a forma- és szóképzés sajátosságai, a szó alak-tani struktúrája stb.

Milyen ismereteket nyerhet egy-egy szóról az, aki e szótárt használja?

A szócikk a szónak mindenekelőtt a mai nyelvben elfogadott hangsúlyát mutatja. Megleljük itt a megengedett variánsokat, csakúgy, mint a kiejtési normától való helytelen eltéréseket, valamint az egyes hangcsoportok ejtését, a hangtani változásokat stb. A legproblematisabb szavaknál utalás történik hovatartozásukra is, a főneveknél megtaláljuk a nemet és némely esetalakokat, a melléneveknél a rövid alakokat, az igék igeves alakjait stb. Külön figyelemmel vannak a szerzők a ragozhatatlan főnevekre, valamint a singularia és pluralia tantumokra.

A szó alak-tani tagolása, nem ritkán rövid történeti magyarázat kíséretében, a modern szóképzési összefüggések figyelembevételével történik. Valamennyi szóbokorban csak azokat a speciális orfogrammával rendelkező szavakat vizsgálják, amelyek elsajátításával kapcsolatban valamilyen szempontból nehézségek tapasztalhatók.

A lábjegyzetekben magyarázatot nyerne egyes szavak, főként az idegen eredetűek és a kevésbé használatosak, vagy amelyeket a tanulók hajlamosak helytelenül értelmezni. A szó alap-, valamint egy-két átvitt jelentése kerül magyarázatra. Az értelmezést egy-egy rövid példa, gyakran használatos kifejezés is illusztrálja. A szótár bizvást használható a szavak leírása, a szótárt bizvást használható a szavak leírása, kiejtése és összetétele meghatározása tekintetében, ugyanakkor elősegítheti a kiejtési, lexikai, nyelvtani és helyesírási begyakorlást is. A magunk részéről hozzátehetjük: Tyekocsöv és Panov szótára segítséget nyújthat mindazok számára, akik az orosz mint idegen nyelvet tanulják és oktatják.